

**КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
УНІВЕРСИТЕТСЬКИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія суспільних дисциплін і правознавства

ЗАТВЕРДЖУЮ»
Професор з навчально-методичної
співнавчальної роботи
О.Б. Жильцов
« 01 » _____ 2015 р.

РОБОЧА НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

**КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО
ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН**

галузь знань 0304 Право
(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 5.03040101 Правознавство
(шифр і назва спеціальності)

Київ – 2015 рік

Робоча програма з дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн» для студентів галузі знань 0304 Право, спеціальності 5.03040101 Правознавство. «25» серпня 2015 року - 25 с.

Розробник: Припхан В.П., викладач циклової комісії суспільних дисциплін і правознавства Університетського коледжу Київського університету імені Бориса Грінченка

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії викладачів суспільних дисциплін і правознавства

Протокол від «25» серпня 2015 року № 1

Голова циклової комісії викладачів суспільних дисциплін і правознавства

«25» серпня 2015 року _____ (Бурдіна Н.К.)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом, структура типова

Заступник директора з навчальної роботи _____ (Дем'яненко С.І.)

Заступник директора з навчально-методичної роботи _____ (Гейхман З.Л.)

Схвалено методичною радою Університетського коледжу
Протокол від «31» серпня 2015 року № 1

«31» серпня 2015 року № 1

_____ (Братко М.В.)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
<p>Кількість кредитів – 3</p> <p>Модулів – 3</p> <p>Змістових модулів – 3</p> <p>Індивідуальне науково-дослідне завдання - 1</p> <p>Загальна кількість годин – 108</p> <p>Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3</p>	<p style="text-align: center;">Галузь знань 0304 Право</p> <p style="text-align: center;">Спеціальність 5.03040101 Правознавство</p> <p style="text-align: center;">Освітньо-кваліфікаційний рівень: молодший спеціаліст</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 3</p> <p>Семестр: 6</p> <p>Аудиторні заняття: 60 години, з них:</p> <p>Лекції (теоретична підготовка): 22 годин</p> <p>Семінарські заняття: 20 годин</p> <p>Індивідуальні заняття: 12 год.</p> <p>Модульний контроль: 6 год.</p> <p>Самостійна робота: 48 год.</p> <p>Вид контролю: <u>екзамен</u></p>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: Основною метою вивчення державного права зарубіжних країн є послідовний та систематичний розгляд основних інститутів державного права зарубіжних країн, засвоєння основних особливостей організації діяльності органів державної влади, а також виявлення закономірностей та особливостей здійснення державної влади та місцевого самоврядування в зарубіжних державах. Досягнення мети здійснюється в процесі викладання навчальної дисципліни через вирішення наступних завдань.

Завдання:

- ознайомлення студентів з предметом, джерелами, та суб'єктами конституційного права зарубіжних країн;
- опанування найважливіших категорій та положень науки конституційного права, основних принципів та форм організації та здійснення державної влади;
- засвоєння основних понять і положень конституційного права зарубіжних країн як галузі права;
- вивчення історії світового розвитку конституцій, порядок прийняття, внесення змін та доповнень до конституцій в зарубіжних країнах;
- засвоєння конституційно-правових основ суспільного ладу, територіального устрою держави, конституційно-правового статусу людини і громадянина тощо;
- формування у студентів навиків та умінь роботи із законодавством зарубіжних країн, оцінювати сучасні тенденції розвитку правових інститутів у різних державах;
- виклад фактичного матеріалу в обсязі, передбачуваному навчальною дисципліною;
- виявлення аналогій і паралелей між найбільш розвиненими правовими системами минулого і сучасними правовими системами;
- викладення понятійного апарату, необхідного для засвоєння студентами навчального матеріалу і розуміння ними юридичних текстів.

У студентів мають бути сформовані такі предметні компетентності:

- вміння визначати характерні риси різних державно-правових систем світу, називати країни, які належать до цих систем, порівнювати їх;
- здатність визначати особливості та структуру законодавства країн, що належать до різних державно-правових систем світу;
- готовність характеризувати особливості формування, структуру та діяльність органів законодавчої влади (парламентів), органів виконавчої влади (урядів), голів держав (президентів), органів самоврядування та місцевого управління країн, що належать до різних державно-правових систем світу; визначати повноваження та межі компетенції основних органів влади;
- вміння визначати особливості статусу особи, громадянина, іноземця та біженця в законодавстві різних країн світу;
- готовність характеризувати особливості виборчого законодавства та процедури виборів в країнах, що належать до різних державно-правових систем світу;
- здатність класифікувати держави за різними державно-правовими ознаками, пояснювати класифікацію;
- готовність застосовувати набуті знання при складанні характеристики державно-правових систем різних країн.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I

Основи державного ладу в зарубіжних країнах

Лекція 1. Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна (2 год.).

Конституційне право зарубіжних країн в системі публічного права. Взаємодія державного права зарубіжних країн з іншими правовими науками. Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, як наука і навчальна дисципліна. Конституційно-правові методи. Функції державного права зарубіжних країн. Сучасні правові системи та їх особливості. Поняття суб'єкта державно-правових відносин та їх види. Конституційно-правові відносини, їх зміст та види. Джерела державного права зарубіжних країн. Система державного права зарубіжних країн та структура відповідного навчального курсу. Формування конституційного права як самостійної галузі юридичної науки. Норми конституційного права зарубіжних країн, їх особливості. Інститути конституційного права зарубіжних країн, їх види.

Лекція 2. Конституції зарубіжних країн (2 год.).

Поняття Конституції в зарубіжних країнах. Основні етапи конституційного розвитку сучасних держав, їх особливості та відмінності. Сутність, зміст Конституції. Конституційні норми, їх види. Структура Конституції. Види Конституцій. Порядок прийняття і внесення змін до Конституції. Способи прийняття Конституції. Процедура прийняття Конституції. Термін дії Конституції.

Семінар 1. Конституції зарубіжних країн (2 год.).

Лекція 3. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття правового статусу особи. Елементи правового статусу людини і громадянина. Конституційно-правовий інститут громадянства. Поняття громадянства і підданства. Юридичні норми, що регулюють інститут громадянства. Підстави набуття громадянства. Підстави припинення громадянства. Правове положення іноземних громадян та осіб без громадянства. Класифікація прав і свобод людини і громадянина. Юридичні гарантії прав і свобод людини. Міжнародно-правові акти щодо захисту основних прав і свобод людини. Обов'язки громадянина.

Семінар 2. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 4. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття політичної партії. Ознаки політичної партії. Внутрішня організація партій. Діяльність політичних партій. Юридичні процедури при створенні партії. Реєстрація політичних партій. Фінансування політичних партій. Види політичних партій. Партійні системи. Види партійних систем.

Семінар 3. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах

Лекція 5. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття інституту виборів, система його норм. Правове регулювання підготовки і проведення виборів. Виборчі системи та їх види. Обчислення виборчої квоти. Додаткові правила розподілу мандатів при пропорційній системі. Контроль за проведенням виборів. Поняття референдуму. Поняття плебісциту. Ініціатива референдуму. Організація референдуму. Визначення результатів референдуму. Види референдуму і його правові наслідки. Результати референдуму.

Семінар 4. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 6. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Форми територіального устрою держави. Поняття унітарної держави. Адміністративно-територіальний поділ унітарних держав. Форми унітарних держав. Автономні державні утворення. Види автономій. Поняття федерації. Виникнення федеративних держав і їх структура. Суб'єкти федерації та їх правове положення. Територіальні утворення. Розмежування предметів відання федерації і її суб'єктів. Форми участі суб'єктів федерації у вирішенні загальнодержавних питань. Поняття державного режиму. Види та характеристика державних режимів.

Семінар 5. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 7. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття глави держави. Монарх — глава держави. Порядок (система) престолонаслідування. Особливості спадкування престолу. Правове положення монарха. Особливості прав, пільг, привілеїв. Президент – поняття та форми президентури. Законодавчі вимоги до кандидатів на пост президента, термін повноважень. Способи обрання президента. Повноваження глави держави. Президент як гарант конституції. Роль президента у формуванні вищих органів держави. Глава держави — верховний головнокомандувач. Президент як гарант прав і свобод громадян. Дорадчі органи при президенті. Відповідальність президента. Форми імпичменту.

Семінар 6. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 8. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття уряду. Склад уряду. Прем'єр міністр та міністри. Органи, що діють при уряді. Види урядів. Способи формування уряду. Умови призначення міністрів. Повноваження уряду. Урядова правотворчість. Відповідальність уряду і його членів. Імпічмент міністрів. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади. Взаємовідносини між органами законодавчої і виконавчої влади.

Семінар 7. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах

Лекція 9. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття законодавчої влади. Поняття парламенту. Структура парламенту. Формування палат парламенту. Припинення повноважень палат. Підстави розпуску парламенту. Внутрішня організація парламенту. Органи парламенту. Правове положення члена парламенту. Обов'язки депутата. Порядок роботи парламенту. Сесії і засідання парламенту. Повноваження парламенту. Парламенти з необмеженими повноваженнями, з обмеженими повноваженнями і консультативні парламенти. Контроль парламенту. Парламентські слухання. Парламентські розслідування. Законодавчий процес. Стадії законодавчого процесу. Спеціальні парламентські процедури.

Семінар 8. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 10. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття судової влади. Системи судової влади. Форми діяльності судової влади. Місце судової влади в системі органів державної влади та управління. Судові органи в зарубіжних країнах. Суди загальної юрисдикції. Суди, органи конституційної юрисдикції. Спеціальні суди. Адміністративна юстиція. Порядок створення судів. Конституційне регулювання судової влади. Конституційно-правовий статус суддів.

Семінар 9. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).

Лекція 11. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).

Поняття місцевого самоврядування. Поняття місцевого управління. Функції та принципи місцевого самоврядування. Моделі місцевого самоврядування. Конституційні основи місцевого самоврядування. Система органів місцевого самоврядування. Форми діяльності органів місцевого самоврядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування і управління.

Семінар 10. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).

Навчально-методична картка дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»

Разом: 108 год., лекції – 22 год., семінарські заняття - 20 год., самостійна робота – 48 год., індивідуальні заняття – 12 год., підсумковий контроль – 6 год.

Модуль	МОДУЛЬ I.				МОДУЛЬ II.				МОДУЛЬ III.		
Тема модуля	Основи державного ладу в зарубіжних країнах				Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах				Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекцій	Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна	Конституції зарубіжних країн	Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах	Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах	Вибори та референдуми в зарубіжних країнах	Форми держави в зарубіжних країнах	Глава держави в зарубіжних країнах	Виконавча влада в зарубіжних країнах	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	Судова влада в зарубіжних країнах	Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах
Теми семінарських занять		Семінар 1. Конституції зарубіжних країн (2 год.).	Семінар 2. Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 3. Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 4. Вибори та референдуми в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 5. Форми держави в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 6. Глава держави в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 7. Виконавча влада в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 8. Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 9. Судова влада в зарубіжних країнах (2 год.).	Семінар 10. Місцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах (2 год.).
Самостійна робота	Табл. 6										
ІНДЗ	Розділ. 7										
Поточний контроль				МКР				МКР			МКР
Підсумковий контроль	Екзамен										

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/ п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Семинарські x	Самостійна робота	Підсумковий контроль	Індивідуальні і заняття
МОДУЛЬ I. Основи державного ладу в зарубіжних країнах								
1	Конституційне право зарубіжних країн як галузь права, наука та навчальна дисципліна	4	4	2				2
2	Конституції зарубіжних країн	12	4	2	2	8		
3	Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах	4	4	2	2			
4	Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах	16	8	2	2	8	2	2
	Всього	36	20	8	6	16	2	4
МОДУЛЬ II. Вибори та референдум, форми держави, глава держави та виконавча влада в зарубіжних країнах								
5	Вибори та референдуми в зарубіжних країнах	6	6	2	2			2
6	Форми держави в зарубіжних країнах	11	4	2	2	7		
7	Глава держави в зарубіжних країнах	4	4	2	2			
8	Виконавча влада в зарубіжних країнах	15	8	2	2	7	2	2
	Всього	36	22	8	8	14	2	4
МОДУЛЬ III. Законодавча влада, судова влада та місцеве самоврядування в зарубіжних країнах								
9	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	15	6	2	2	9		2
10	Судова влада в зарубіжних країнах	4	4	2	2			
11	Міське управління та самоврядування в зарубіжних країнах	17	8	2	2	9	2	2
	Всього	36	18	6	6	18	2	4
	Разом за навчальним планом	108	60	22	20	48	6	12

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Конституції зарубіжних країн	2
2	Основи правового статусу особи в зарубіжних країнах	2
3	Політичні партії та партійні системи в зарубіжних країнах	2
4	Вибори та референдуми в зарубіжних країнах	2
5	Форми держави в зарубіжних країнах	2
6	Глава держави в зарубіжних країнах	2
7	Виконавча влада в зарубіжних країнах	2
8	Органи законодавчої влади в зарубіжних країнах	2
9	Судова влада в зарубіжних країнах	2
10	Місьцеве управління та самоврядування в зарубіжних країнах	2

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Кількість балів
1	Методи вивчення конституційного права зарубіжних країн. Конституційне право України та Конституційне право зарубіжних країн їх співвідношення. Предмет регулювання конституційного права зарубіжних країн. Конституційні принципи. Властивості Конституції. Конституція - політичний документ. Конституція - ідеологічний документ.	8	5
2	Зародження ідеї прав людини. Закріплення правового статусу особи. Поняття «права людини» і «права громадянина» та їх співвідношення. Правове регулювання ролі партій у суспільстві і державі. Принципи в організації і діяльності політичних партій. Ідеологія партій.	8	5
3	Поняття виборчого права. Сутність виборів. Принципи виборчого права. Поняття форми держави. Поняття форми державного правління. Поняття монархії та республіки. Загальні ознаки республіканської форми правління.	7	5
4	Поняття глави держави. Повноваження глави держави. Поняття уряду. Склад уряду. Відповідальність уряду і його членів.	7	5
5	Поняття законодавчої влади. Поняття парламенту. Депутатський імунітет і індемнітет. Повноваження парламенту.	9	5
6	Поняття судової влади. Системи судової влади. Принципи організації і діяльності правосуддя. Поняття місцевого самоврядування. Поняття місцевого управління.	9	5
	Разом	48 год.	30

7. Індивідуальні завдання

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНДЗ прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Конституційне право зарубіжних країн» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських, практичних занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- конспект із теми (модуля) за заданим планом;
- конспект із теми (модуля) за планом, який студент розробив самостійно;
- схеми, таблиці або опорний конспект теми, розроблений самостійно;
- анотація прочитаної додаткової літератури з курсу, бібліографічний опис, повідомлення з теми у вигляді есе або презентації PowerPoint;
- дослідження у вигляді есе або презентації PowerPoint;
- наукове дослідження у вигляді реферату (охоплює весь зміст навчального курсу).

Орієнтовна структура ІНДЗ – науково-педагогічного дослідження у вигляді реферату: вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел. Критерії оцінювання та шкалу оцінювання подано відповідно у табл. 7.1 і 7.2.

Таблиця 7.1

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді есе, реферату або творчої роботи)

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1. Обґрунтування актуальності, формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	3
2. Складання плану реферату	3
3. Критичний аналіз суті та змісту першоджерел. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	15
4. Дотримання правил реферуванням наукових публікацій	3
5. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	3
6. Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3
Разом	30 балів

Критерії оцінювання ІНДЗ
(науково-педагогічного дослідження у вигляді презентації PowerPoint)

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1. Формулювання мети, завдань та визначення методів дослідження	5
2. Наявність плану викладення матеріалу	3
3. Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності. Аналіз сучасного стану дослідження проблеми, розгляд тенденцій подальшого розвитку даного питання.	10
4. Охайність, продуманість, логічність і послідовність побудови презентації, наявність ілюстративного матеріалу	5
5. Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	4
6. Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титольний слайд, план, вступ, основна частина, висновки, список використаних джерел)	3
Разом	30 балів

Таблиця 7.2

Шкала оцінювання ІНДЗ

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	30-24	Відмінно
Достатній	23-15	Добре
Середній	14-7	Задовільно
Низький	6-0	Незадовільно

Орієнтована тематика і ІНДЗ

з навчальної дисципліни «Конституційне право зарубіжних країн»

1. Основи державного (конституційного) права Великобританії.
2. Основи державного (конституційного) права США.
3. Основи державного (конституційного) права Франції.
4. Основи державного (конституційного) права ФРН.
5. Основи державного (конституційного) права Російської Федерації.
6. Основи державного (конституційного) права Польщі.
7. Основи державного (конституційного) права Італії.
8. Основи державного (конституційного) права Іспанії.
9. Основи державного (конституційного) права Китайської Народної Республіки.
10. Основи державного (конституційного) права Японії.
11. Основи державного (конституційного) права Канади.
12. Класифікація форм державного устрою сучасних зарубіжних держав (показати на прикладах різних держав).
13. Унітарна форма державного устрою у зарубіжних країнах (показати на прикладах різних держав).
14. Основні риси зарубіжних федерацій (показати на прикладах різних держав).
15. Автономія в зарубіжних країнах (показати на прикладах Італії, Фінляндії, Данії, Індії, Іспанії, КНР).

16. Президентська республіка (показати на прикладах різних держав).
17. Парламентарна республіка, її ознаки (показати на прикладах різних держав).
18. Напівпрезидентська республіка як форма правління в зарубіжних країнах (показати на прикладах різних держав).
19. Монархія, її ознаки (показати на прикладах різних держав).
20. Види монархій (показати на прикладах різних держав).
21. Поняття виборчої системи. Види виборчих систем.
22. Правове положення монарха в зарубіжних країнах.
23. Правове положення президента в зарубіжних країнах. Засоби обрання президента, їх політичне значення.
24. Класифікація зарубіжних парламентів та особливості правового становища палат.
25. Статус депутата парламенту (показати на прикладах різних держав).
26. Поняття та види уряду (показати на прикладах різних держав).
27. Порядок формування уряду при різних формах правління.
28. Статус судді в зарубіжних країнах (показати на прикладах різних держав).
29. Моделі органів місцевого самоврядування в зарубіжних країнах.

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни «Конституційне право України».

Студент може набрати максимальну кількість балів за ІНДЗ – 30 балів.

8. Методи навчання

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

9. Методи контролю

Навчальні досягнення студентів із дисципліни «Конституційне право України» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 8.1, табл. 8.2.

Таблиця 8.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

вид роботи	максимальна кількість балів за один вид роботи	обов'язкова кількість виконаних завдань за курс	максимальна кількість балів за всі види роботи
1. Відвідування лекцій	1	11	11
2. Відвідування семінарів (практичних)	1	10	10
3. Виконання завдання для самостійної роботи	5	6	30
4. Робота на семінарському занятті (доповідь, виступ, повідомлення, участь в дискусії)	10	3	30
5. Індивідуальне дослідне завдання (ІНДЗ)	30	1	30
6. Виконання модульної контрольної роботи	25	3	75
Всього			186
Коефіцієнт		3,1	

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповідь, повідомлення, дискусія.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування, звіт, реферат, есе.
- **Комп'ютерного контролю:** тестові програми.
- **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Оцінка за шкалою ECTS	Кількість балів	Оцінка за національною шкалою
A	90-100	5 (відмінно)
B	82-89	4 (добре)
C	75-81	
D	69-74	3 (задовільно)
E	60-68	
FX	35-59	2 (незадовільно) з можливістю повторного складання
F	1-34	2 (незадовільно) з можливістю повторного прослуховування

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано у табл. 8.3.

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Незадовільно. Студент відтворює менше половини навчального матеріалу навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання; може дати відповідь з кількох простих речень; здатен усно відтворити окремі частини теми; має фрагментарні уявлення про роботу з джерелами, відсутні сформовані уміння та навички; виконує 30% від загальної кількості тестів.

<p>Задовільно. Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять та сформулювати правило; здатен відтворити навчальний матеріал з помилками та неточностями, має стійкі навички роботи з текстом підручника, може самостійно оволодіти більшою частиною заданого матеріалу, формулює поняття, наводить приклади, знає основні дати; висловлене судження одним-двома аргументами, виконує 55-65% від загальної кількості тестів</p>
<p>Добре. Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними; вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, здатен з допомогою викладача скласти план реферату, виконати його та правильно оформити; самостійно користується додатковими джерелами; частково контролює власні навчальні дії; правильно використовує термінологію; складає прості таблиці та схеми; виконує 75-80% від загальної кількості тестів.</p>
<p>Відмінно. Студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; виконує 95-100% від загальної кількості тестів.</p>

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на семінарських, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Реферативні дослідження та есе, які виконує студент за визначеною тематикою, обговорюються та захищаються на семінарських заняттях (див. п. «Захист творчих проектів»).

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

10. Методичне забезпечення

- робоча навчальна програма;
- навчальні посібники;
- опорні конспекти лекцій;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного) оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

11. Рекомендована література

Базова

1. Бориславська О.М., Різник С.В. Організація державної влади в сучасному світі: конституційно-правова енциклопедія / О.М.Бориславська, С.В.Різник. – Львів: ПАІС, 2012. – 456с.

2. Державне право зарубіжних країн [Текст]: особлива частина: навч. посіб. / [Л.Д. Варунц та ін.]; за заг. ред. В. О. Серьогіна; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ХНУВС, 2011. - 292с.
3. Державне право зарубіжних країн (у схемах) [Текст]: навч. посіб. / Б.В. Калиновський [та ін.]; [за заг. ред. О.Я. Лапки]; Нац. акад. внутр. справ. - К.: КНТ, 2012. - 526 с.
4. Закоморна К.О.. Державне (конституційне) право зарубіжних країн (навчальні матеріали та схеми): посіб. для підгот. до іспитів. – Х: Право, 2014. – 264 с.
5. Коломієць, Юрій Миколайович. Державне право зарубіжних країн. Загальна частина [Текст]: навч. посіб. / Ю.М. Коломієць; Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Х.: ХНУВС, 2010. - 211 с.
6. Конституційне право зарубіжних країн Гринюк Р.Ф. Захарченко М.А. Навч. посібник. Вид. 2 перероб. І доп. – К.: Істина, 2009. – 376 с.
7. Лапка О.Я., Пікуля Т.О. Конституційне (державне право зарубіжних країн (у схемах): Навч. посібник. – К.: Атіка, 2008. – 216 с.
8. Шаповал В.М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підручник. – К.: Юрінком Інтер, 2011. - 464 с.

Допоміжна

1. Антошук Л. Д. Законотворчість. Організація апарату парламентів. Світовий досвід / Програма сприяння Парламенту України / В.П. Крижанівський (заг.ред.), Е.Р. Рахімкулов (заг.ред.). — К. : Заповіт, 2007. — 98с.
2. Баринська Я.О. Форма державного правління: загальнотеоретичне дослідження [Текст]: автореф.дис. ... канд.юрид.наук: 12.00.01 / Баринська Яна Олександрівна; Львів. Нац. ун-т ім. І. Франка. – Л., 2010. – 20с.
3. Бесчастний В.М., Філонов О.В., Субботін В.М., Пашков С.М. Конституційне (державне) право зарубіжних країн: навч. посіб. — 2-ге вид., стер. — К.: Знання, 2008. — 467с.
4. Власенко О. Право на свободу мирних зборів у міжнародних документах так імплементація в національне законодавство //Підприємництво, господарство і право,- 2010. - № 10., С.43-46.
5. Волощук О.Т. Інституту Президента у Франції, Росії та Україні: конституційні норми і політична практика. Монографія. – Чернівці: Технодрук, 2009. – 260 с.
6. Ворона П.В. Місцеве самоврядування в зарубіжних країнах: досвід для України: [навч. посіб. для депутатів місцевих рад] / П.В. Ворона; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини "Україна", Вища шк. політ. лідера. - К.: [Ун-т "Україна"], 2011. - 209 с.
7. Губрієню О. Сучасні монархії у світі: загальний огляд. //Підприємництво, господарство і право.- 2008.-№ 5., С.33-37.
8. Дахова І.І. Конституційно-правовий статус уряду в зарубіжних країнах: порівняльно-правовий аспект [Текст]: дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Дахова Ірина Іванівна ; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2006. - 197 арк.
9. Демократія у країнах Східної Європи: конституційно-правовий вимір (Тодиківські читання): зб. наук. доп. і повідомлень IV міжнар. наук. конф. молодих вчених, аспірантів і студ. (27-28 травня 2011 р.) / [за заг. ред. проф. А.П. Гетьмана]. - Х.: Права людини, 2011. - 336 с.
10. Дослідження найбільш поширених у світі пропорційних виборчих систем і перспектив їх запровадження у національне державотворення та правотворення [Текст]: аналітична доповідь / О.А. Фісун [та ін.]; заг. ред. О.А. Фісун. - К.: НІСД, 2007. - 120с.
11. Древаль Ю.Д. Організація та діяльність парламентів: державно-управлінський аспект [Текст]: дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Древаль Юрій Дмитрович; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Харк. регіон. ін-т держ. упр. - Х., 2011. - 413 арк.
12. Калиновський Б. В., Лапка О. Я., Лапка Н. Я., Пікуля Т. О., Івершенко Л. А., Козодой Л. М., Тарасенко К. В. Державне право зарубіжних країн. - Київ – КНТ – 2012. – 525 с.
13. Коваль В.С. Державне право зарубіжних країн [Текст]: навч.-метод. посібник / В. С. Коваль, Р.Г. Валєєв; Луганський держ. ун-т внутрішніх справ. - Луганськ: РВВ ЛДУВС, 2007. - 152 с.
14. Ковальчук В. Всенародний референдум як одна з форм легітимації державної влади: зарубіжний та внутрішньодержавний досвід // Право України. – 2009. - №12., С 151-161.

15. Комарова Т.В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу [Текст]: монографія / Т.В. Комарова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х.: Право, 2010. - 353 с.
16. Конституційне державне право зарубіжних країн Навч. посібник / В.М. Бесчасний, О.В. Філонов, В.М. Суботін, С.М. Пашков, За заг. ред. В.М. Бесчасного 2 ге вид. стер. К.: Знання, 2008. – 467 с.
17. Конституційне законодавство зарубіжних країн: Хрестоматія: Навч. Посібник / Упоряд. В.О. Ріялка, К.О. Законморна.-К.: Юрінком Інтер, 2007.-384 с.
18. Конституційне право зарубіжних країн: Навч. Посібник / М.С.Горшенєва, К.О.Закоморна, В.О. Ріяка та ін.; За заг.ред. В.О.Ріяки. – 2-евид., допов. І перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 544 с.
19. Лазор І. Публічна самоврядна влада в республіці Італія та Україні: особливості організації та функціонування. Монографія.: КНТ, 2008.
20. Мартинюк Р.С. Державне (конституційне) право зарубіжних країн. Загальна частина [Текст]: навч. посіб. /Р.С. Мартинюк. – Острог: Видавництво Національного ун-ту «Острозька академія», 2007. – 200с.
21. Марченко В.В. Конституційно-правовий статус уряду в країнах ЄС (на прикладі Франції, Федеративної Республіки Німеччини, Іспанії) [Текст]: монографія / В.В. Марченко; Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого. - К.: Правова єдність, 2010. - 216 с.
22. Мишин А.А. Конституционное (государственное) право зарубежных стран: Учебное пособие. - К.: Юстиции форм, 2009. - 332 с.
23. Мяловицька Н. А. Конституційно-правовий статус автономних утворень в унітарних та федеративних країнах Європи : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.02 / Мяловицька Ніна Анатоліївна ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. - К., 2011. - 39 с.
24. Назаров І. В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: порівняльно-правовий аналіз : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.10 / Назаров Іван Володимирович; Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Х., 2011. - 40 с.
25. Павловська Н. Механізм процедури імпічменту (теоретичний та практичний досвід) //Право України,- 2010.- №3., С 115-120.
26. Перерва Ю. Еволюція законодавчого процесу: зарубіжний досвід //Підприємство, господарство і право. – 2009. - №11., С.18-23.
27. Перерва Ю. Еволюція законодавчою процесу: зарубіжний досвід //Підприємство, господарство і право. - 2009.- №11., С.18-23.
28. Речицкий В. Политический предмет конституции [Текст]: [монографія] / Всеволод Речицкий. - К.: Дух і Літера, 2012. - 726 с.
29. Савченко О. Конституційне закріплення принципу верховенства права в зарубіжних державах // Підприємство, господарство і право.-2007.-№7.-С. 100-103.
30. Скрипнюк О. Двопалатний парламент як конституційна модель структурної організації вищого законодавчого органу влади. //Право України/. – 2009. - №11. – с. 92-100.
31. Сухонос В.В. Монархія як державна форма: історико-теоретичний та конституційно-правовий аспекти [Текст]: монографія /В.В. Сухонос; ДВНЗ «Укр. Акад. банк. справи Нац. Банку України», Юрид. ф-т. – Суми: Мрія-1, 2010. – 368с.
32. Чепель Л.Д. Проблема статусу та професіоналізації діяльності депутатів парламенту на сучасному етапі (порівняльно-правове дослідження): автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. — Х., 2009. — 20с.
33. Шаповал В. Конституція і міжнародне право: до питання про взаємозв'язок і взаємовплив // Право України. - 2009.- №7., С. 88-95.

12. Інформаційні ресурси

1. Європейський Парламент (European Parliament) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.europarl.europa.eu/offices/en/default.htm>
2. Європейський Союз: актуальні проблеми та політика (Key Topics and EU politics) [Електронний ресурс] - Режим доступу www.europarl.eu.int/topics/en/default.htm

3. Міжпарламентський Союз: база даних парламентської літератури (IPU — ParLit database) [Електронний ресурс] - Режим доступу <http://www.ipu.org/parline-e/parlinesearch.asp>
4. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nplu.org/>
5. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/>
6. Інформаційно-пошукова правова система «Нормативні акти України (НАУ)» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nau.ua>
7. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/>
8. Офіційний сайт Президента України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://president.gov.ua>
9. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kmu.gov.ua>
10. Офіційний сайт Конституційного Суду України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ccu.gov.ua>
11. Офіційний сайт Державної Думи Російської Федерації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.duma.gov.ru/>
12. Офіційний веб-сайт Президента Російської Федерації [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kremlin.ru/>
13. Офіційний сайт Палати Представників Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.house.gov.by/>
14. Офіційний веб-сайт Національного зібрання Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.sovrep.gov.by/>
15. Офіційний веб-сайт Президента Республіки Білорусь [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://president.gov.by/>
16. Офіційний сайт Британського Парламенту [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parliament.uk/>
17. Офіційний сайт Бундестагу Німеччини [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bundestag.de/>
18. Офіційний сайт Сенату США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.senate.gov/>
19. Офіційний веб-сайт Палати Представників США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.house.gov/>
20. Офіційний веб-сайт Президента США [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.whitehouse.gov/>
21. Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Франція [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parlement.fr/index.html>
22. Офіційний веб-сайт Парламенту Республіки Казахстан [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.parlam.kz/>